

Sayı/Issue	63-Haziran 2025/ 63-June 2025
Makale Bilgisi/ Article Info	Araştırma Makalesi / Research Article
Başvuru Tarihi/ Submitted Date:	5 Eylül 2024 / 5 September 2024
Kabul Tarihi/ Accepted Date:	9 Şubat 2025 / 9 February 2025
Atıf/Citation:	Özdemir, G. & D., Hatun. (2025). Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü. <i>Süleyman Demirel Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi</i> (63) 239-246
DOI:	10.35237/suitder.1543764
Benzerlik / Similarity:	%2

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü*

The Mediating Role of School Attitude on the Effect of High School Students' Capital Levels on Academic Achievement

Gizem ÖZDEMİR** - Doğan HATUN***

Öz

Bu çalışma, eğitim sosyolojisinin önemli sorunlarından biri olan fırsat eşitsizliğine yol açan sermaye farklılıklarının akademik başarıya etkisini incelemekte ve bu ilişkiye okula ilişkin tutumun ne ölçüde arabuluculuk ettiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Pierre Bourdieu, eğitim alanının okul kurumu aracılığıyla eşitsizlikleri yeniden ürettiğinden bahsetmekte ve sermayeler kavramını bu minvalde ele almaktadır. Bourdieu'ya göre sahip olunan sermaye seviyeleri öğrencilerin akademik başarılarını yakından etkiler ve bu durumda düşük sermaye seviyelerine sahip olan öğrencilerin, yüksek sermayelere sahip olan öğrencilere kıyasla, başarı oranları daha azdır. Yapılan çalışmada, Bourdieu'nun bahsedilen bu düşüncelerini temele alarak sermaye seviyeleri ve akademik başarı arasındaki ilişki ortaya çıkarılmış ve okul tutumunun arabuluculuk rolü ölçülmüştür. Bu ilişkileri keşfetmek için Uşak ilinde bulunan dokuz adet lise içerisinde aktif öğrenim görmektedir olan 548 öğrenciyle yüz yüze anket uygulaması yapılarak sermaye seviyeleri, akademik başarıları ve okula ilişkin tutumları ölçülmüştür. Elde edilen bulgular, IBM SPSS 25 ve AMOS 24 ile çeşitli analizlere tabi tutulmuştur. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin sahip oldukları sermaye seviyelerinin akademik başarıya pozitif etkisi bulunmuş ve yapılan arabuluculuk (mediation) analiziyle de okul tutumunun bu ikili arasındaki ilişkiye kısmi arabuluculuk ettiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Seviyeleri, Okul Tutumu, Akademik Başarı, Eğitimde Eşitsizlik.

Abstract

This study examines the effect of capital differences, which are one of the important problems of educational sociology and lead to inequality of opportunity, on academic achievement and aims to analyze the extent to which school attitude mediates this relationship. Bourdieu argues that the field of education,

* Bu çalışmanın önceki versiyonu Uluslararası Ege Konferansları VIII'de 23-25 Eylül 2023 tarihleri arasında sunulmuştur.

** Sosyolog, Uşak/TÜRKİYE, E-Posta: gizemozdemir598@gmail.com, ORCID: 0009-0005-7201-7746.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Uşak/TÜRKİYE, E-Posta: dogan.hatun@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4651-1362.

through the institution of school, reproduces inequalities, and he approaches the concept of capital in this context. According to Bourdieu, the levels of capital possessed closely affect students' academic achievement, and in this case, students with low levels of capital have lower success rates compared to students with high levels of capital. Based on these ideas of Bourdieu, the study reveals the relationship between capital levels and academic achievement and measures the mediating role of school attitude. To explore these relationships, a face-to-face survey was conducted with 548 students actively studying in nine high schools in Uşak city in Türkiye. The findings obtained were subjected to various analyzes using IBM SPSS 25 and AMOS 24. The results of the study showed that the capital levels of the students had a positive effect on academic achievement, and the mediation analysis also showed that school attitude partially mediated the relationship between these two variables.

Keywords: Capital Levels, School Attitude, Academic Achievement, Educational Inequality.

GİRİŞ

Toplumun en önemli kurumlarından biri olan eğitim kurumu, toplumsal düzenin sağlığını koruyacak bilgili, kültürlü bireyler yetiştirmeyi amaçlamakta, fakat bu amaç toplumun refahını ve gelişimini yakından etkilemektedir (Çakmak, 2008, s. 34). Eğitim, bireyleri biçimlendiren, yönlendiren ve toplumları şekillendiren en önemli dinamiklerinden biridir. Toplumdan ayrı düşünülemeyecek olan eğitim, sosyolojinin de önemli konuları arasında yer almaktadır. Eğitim sisteminde bulunan fırsat eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bireylerin yeteneklerini ve farklılıklarını göznetmeden her bir öğrenciye aynı eğitimi vermek gibi birçok sorun hem eğitim bilimleri hem de eğitim sosyolojisi literatüründe yer almaktadır (Cingöz ve Gür, 2020, s. 251). Eğitim sistemi, eşitsizliklerin yeniden üretimine katkı sağlayarak bireyleri tek bir tipoloji ve ideoloji üzerinden aynılaştırarak toplumda farklılıklara karşı önyargılı olunmasına yol açar ve beraberinde birtakım toplumsal problemler ortaya çıkarabilme durumundan kaynaklı sosyolojik bir sorun niteliğindedir (Asan, 2012, s. 15). Aynı zamanda, eğitim sistemin eşitsizlikleri yeniden üretimi konusunda, çalışmanın da temel aldığı sermaye kavramlarına yönelmek doğru olacaktır. Öğrencilerin sahip olduğu sermaye seviyeleri, onların başarılarını, statülerini ve sosyal ilişkilerini etkileyebilmektedir. Araştırmada ele alınan nokta ise sermayelerin akademik başarıya etkisidir. Bireyin akademik başarısını etkileyen birçok etkene sosyolojik faktörler de dâhildir. Özellikle öğrencilerin ailelerinden devraldığı sosyal, kültürel ve ekonomik sermayelerin, akademik başarıyı etkilediği göz önündedir (Cansız vd., 2018, s. 130). Bu çerçevede, eğitim sisteminin eşitsizliği yeniden ürettiği söylemi, güncelliğini korumaktadır.

Eşitsizlik konusunda klasik teoriler günümüz çalışmalarının temelini oluşturmaktadır. Yapısalcı ve çatışmacı yaklaşımların eğitim üzerine oldukça kapsamlı argümanları vardır. Yapısalcı yaklaşıma göre sosyalleşme aracı olan eğitim, insanlara sosyal statüler ve çeşitli roller kazandırmaktadır. Diğer yaklaşım olan çatışmacı yaklaşımçılar ise eğitimi toplumda var olan eşitsizlikleri tekrar üreten bir kurum olarak tanımlamaktadır. Çatışmacı yaklaşımçılardan olan Pierre Bourdieu'nun eğitimin, okul kurumları aracılığıyla toplumsal eşitsizlikleri yeniden ürettiği konusunda çeşitli söylemleri bulunmaktadır. Şöyle ki okul kurumunun toplumda var olan egemen kültüre yaslanması, bireylerin gerek aile yapısının farklılığı gerekse sermaye türlerinde var olan eşitsizlikler nedeniyle toplumsal alanda sürekli varlığını devam ettiren sosyal eşitsizliklerin yeniden üretilmesine katkıda bulunmaktadır (Bourdieu, 1995, s. 39). Bu yeniden üretimi sağlayan unsur ise öğrencilerin sahip oldukları sermaye seviyeleridir. Pierre Bourdieu, öğrencilerin ailelerinden miras olarak aldığı maddi güç, sahip olunan ve olabilme ihtimali olan ilişkiler ağı ve beraberinde kültürel bilgi birikimi, yani ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye seviyesi akademik başarıyı oldukça etkilediğini, aynı zamanda da toplumsal saygınlık kazandırdığını belirtmekte ve bu durumun öğrencilerin sermaye seviyelerinin denk olmadığından dolayı çeşitli eşitsizlikler ürettiğini belirtmektedir (Swartz, 2011, s. 112). Sermaye seviyelerinin akademik başarıya etkisinde ailenin güçlü bir etkisi görülmektedir (Cetin ve Taskin, 2016, s. 115). Diğer bir ifadeyle, yüksek sermaye

seviyesine sahip olan öğrenci, ailesinden devraldığı bilişsel yetenekler ve yatkınlıklarla akademik başarısını kolaylıkla yükseltebilirken sermaye seviyesi düşük bir aileden gelen öğrenci için belirtilen özelliklere sahip olmamasından kaynaklı olarak eğitim hayatında çeşitli eşitsizliklere maruz kalabilmekte ve başarıyı olumsuz yönde etkilenebilmektedir.

Sosyal sermaye kavramını kapsamlı bir şekilde çalışan düşünürlerden biri de Bourdieu'dur (Bourdieu, 1986, s. 241-258). Bourdieu, toplumsal hayatı şekillendiren ve bireyler arası iktidar ilişkilerini belirleyen unsurları "sermaye" olarak kavramsallaştırmıştır. Bu kavram, bireylerin içinde bulunduğu toplumsal alanlarla doğrudan ilişkilidir. Bourdieu'nun "alan" teorisi, toplumu farklı sosyal, kültürel ve ekonomik dinamiklerin belirlediği alanlara ayırır. Her alan, kendine özgü kuralları ve sermaye biçimlerini barındırır. Örneğin, eğitim alanında bireylerin sahip olduğu kültürel sermaye, aileden aktarılan sermaye ve eğitim süreciyle edinilen bilgi birikimi gibi faktörler önemli bir rol oynar (Swartz, 2011, s. 109).

Bourdieu'nun analizine göre sermaye, toplumda açık ya da örtük bir biçimde var olan ve bireylerin mücadelelerinde stratejik bir koz niteliği taşıyan birikimdir. Bu bağlamda sermaye, bireylerin toplumsal alandaki konumlarını, tanınmalarını ve kabul görmelerini belirler. Bireyler, statülerini yükseltmek ve toplumda kabul görmek için sahip oldukları sermayelerden yararlanır. Bourdieu, toplumsal mücadelelerin ve eşitsizliklerin anlaşılmasında sermayeyi dört temel kategoride inceler: ekonomik sermaye, kültürel sermaye, sosyal sermaye ve sembolik sermaye (Bourdieu, 1986, s. 241-258).

Her bir sermaye türü, belirli bir alanda işlevsellik kazanır. Eğitim alanında, kültürel sermaye bireyin eğitim düzeyi, bilgi birikimi ve dil becerilerini kapsarken sosyal sermaye bireyin aile ve tanıdıklarıyla kurduğu bağlantılar aracılığıyla avantaj sağlar. Sembolik sermaye ise bireyin toplumsal olarak tanınan ve saygı gören bir statüye sahip olmasını ifade eder (Swartz, 2011, s. 128-133). Dolayısıyla, Bourdieu'nun sermaye kavramı, bireylerin alan içerisindeki hareketlerini ve stratejilerini anlamak için temel bir araç sunar.

Bourdieu, toplumda bireyler arası iktidar ilişkisi yaratabilen unsurları sermaye olarak kavramsallaştırmış; sermaye kavramını ekonomik, sosyal, kültürel ve simgesel olacak şekilde toplumda yer alan iktidar şekillerini, hatta aile ve tanışıklık bağlarını bile bu kavramın içine dâhil edip göstergelerini kapsayacak şekilde tanımlamıştır (Swartz, 2011, s. 109). Sermaye, toplumun her yerinde, her kesiminde açık veya örtük bir biçimde yer almaktadır. Sermaye, bireylerin toplumsal hayattaki, sınıfsal eşitsizliklerden dolayı gerçekleştirdiği mücadelelerde elinde bulunan bir koz niteliğindedir. Bireylerin sahip oldukları sermayeler, onların tanınmasını ve kabul görmesini sağlamaktadır. Bireyler, toplumda kabul görmek ve statülerini yükseltmek için bu sermayelerden yararlanmaktadırlar. Bu çerçevede Bourdieu, ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik sermaye olmak üzere dört tip sermayeden bahseder. Bourdieu'nun sermaye kavramı, bireylerin sahip olduğu ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik kaynakların bir bütünü olarak ele alınır. Ekonomik sermaye, maddi varlıkları ve gelirleri ifade ederken kültürel sermaye, eğitim, bilgi ve becerileri kapsar. Sosyal sermaye ise bireylerin sosyal ağları ve ilişkilerini ifade eder. Son olarak, sembolik sermaye, bu diğer sermaye türlerinin bir kombinasyonu olup bireye prestij ve itibar kazandırır. Bu sermaye türleri birbirleriyle etkileşim hâlinindedir ve bireylerin yaşam şanslarını, özellikle eğitimde başarılı olma olasılıklarını önemli ölçüde etkiler (Bourdieu, 2010, s. 45-75; Naulin ve Jourdain, 2016, s. 52-55; Palabıyık, 2011, s. 14; Jin ve Jiao, 2022, s. 15). Örneğin, yüksek düzeyde kültürel sermayeye sahip bireyler, daha iyi okullara girme ve akademik başarı elde etme olasılığı daha yüksektir.

Sermaye farklılıkları, toplumsal eşitsizliklerin temel etkenlerinden biri olup bireylerin sahip olduğu farklı imkanlar ve statüler, eğitim alanında çeşitli eşitsizliklere yol açmaktadır. Eğitim sistemi, bireylerin sermaye seviyelerini artırırken aynı zamanda bu farklılıkları da pekiştirmektedir. Bourdieu'ya göre, eğitim kurumları toplumsal tahakküm ve eşitsizliklerin yeniden üretiminde kritik bir rol oynamaktadır (Bourdieu ve Passeron, 2015, s. 17-18; Özsöz, 2014, s. 295-310). Yüksek sermaye seviyelerine sahip olan bireyler, akademik başarıda ve toplumsal konumlarını korumada avantajlı

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

olurken düşük sermaye seviyelerine sahip olanlar ise eşitsizliklere maruz kalmaktadır (Dika ve Singh, 2002, s. 3; Hee ve Shuhan, 2022 s. 3; Hwami ve Bedeker, 2023, s. 13). Ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye türleri, bireylerin akademik başarılarını şekillendiren en önemli faktörlerdir ve bu sermaye farklılıkları, eğitim alanında ve sonrasında toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretilmesine katkıda bulunmaktadır (Bourdieu, 1986, s. 241-258). Dolayısıyla, sermaye farklılıklarının giderilmesi, toplumsal eşitliğin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Son on yılda, öğrencilerin okula yönelik tutumlarının akademik başarı üzerindeki etkisi artan bir ilgiyle araştırılmaktadır. Psikolojide tutum, bireyin bir konuya yönelik bakış açısını ve beklentilerini ifade eder. Eğitim sisteminin temel hedeflerinden biri, öğrencilerde eğitime yönelik olumlu tutumlar geliştirmektir; çünkü bu tutumlar, öğrencilerin akademik performanslarını ve sosyal-duygusal iyilik hâllerini doğrudan etkileyebilir. Özellikle, öğrencilerin öğretmenlerine güven duyması ve okul ortamında kendilerini güvende hissetmeleri, akademik başarılarını olumlu yönde etkileyen kritik unsurlar olarak öne çıkmaktadır (Eamon, 2005, s. 5; Sithole, 2017, s. 77; Atik, 2016, s. 104). Araştırmalar, öğrencilerin okula ilişkin olumlu tutumlarının akademik başarılarını artırdığını ve eğitim kurumlarındaki deneyimlerini şekillendirdiğini göstermektedir (Adıgüzel ve Karadaş, 2013, s. 51; Kaya ve Kaya, 2019, s. 16; Arslan ve Bardakçı, 2022, s. 162).

1. Türkiye’de Sosyal Sermaye ve Eğitim

Türkiye’de yapılan bazı çalışmaların sonuçlarına bakıldığında bahsedilen bu etkenlerle öğrencilerin akademik başarıları arasında ilişki olduğu görülmektedir. Örneğin; MEB tarafından düzenlenen Öğrenci Başarısını Belirleme Sınavı sonuçlarında öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler arasında, ebeveynlerin eğitim durumu, ekonomik ve kültürel durumun yer aldığı görülmektedir (Cingöz ve Gür, 2020, s. 2). Yapılan bir diğer çalışmada ise lise öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik konumlarına bakılarak akademik başarılarıyla aralarındaki ilişki incelenmiş ve sermayelerin, özellikle kültürel sermayelerin, başarı seviyesini yakından etkilediği saptanmıştır (Coşkun ve Ünal, 2006; Bilgin ve Erbuğ, 2021, s. 7). Bir başka çalışmada ise ailelerin eğitim seviyesi, çocuklarının eğitime olan ilgileri ve şartları sağlayabilme imkânıyla sermaye seviyelerinin yüksek olmasının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğine ulaşılmıştır (Güney, 2009, s. 97-98). Bu bulgular ışığında, Türkiye’de sermayelerin akademik başarıyı etkilediği sonucuna varılabilir.

Bireylerin sahip olduğu maddi güce işaret eden ekonomik sermaye, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da kişilerin başarılarını şekillendirmektedir. Çocukların ve gençlerin başarıları, kendi yetkinlikleri ve gayretleri yerine, ebeveynlerinin sahip oldukları kaynaklar çerçevesinde şekillenmektedir (Brown, 1990, s. 79-80). Eğitim İzleme Raporu 2023 (Gencer vd., 2023) bu konuda detaylı veriler içermektedir. Örneğin, özel okullara kaydolun öğrenci sayılarındaki artış 2022-23 eğitim-öğretim döneminde de devam etmekte ve geliri yüksek aileler, eğitime daha fazla harcamaktadır. Düşük sosyoekonomik statüye sahip olan ailelerin çocuklarının okul gezilerine katılımı daha düşük ve hanelerinde dijital araçlara (bilgisayar, internet vd.) erişimleri daha az ve sınırlıdır. Ekonomik sermayesi yüksek olan aileler, eğitim görmekte olan çocuklarının başarılarını arttırmak için gerekli materyalleri, dersane ve özel ders gibi imkanları rahatlıkla karşılayabilirken ekonomik sermayesi düşük olan ailelerden gelen öğrenciler ise okulun onlara sağladığı imkânlarla sınırlı kalmaktadır. Böylelikle, ekonomik sermayesi düşük olan öğrencilerin akademik başarıları, ekonomik sermayesi yüksek öğrencilerin akademik başarılarından daha düşük bir seviyededir (Çiftçi ve Çağlar, 2014, s. 159). Böylelikle öğrenciler, akademik başarıları için ailelerinin sahip olduğu kaynaklar seviyesinde birbirleriyle yarışmaktadır.

Toplumda var olan eşitsizlik ve bunun akademik başarıya etkisi göz önünde bulundurarak yapılan bu çalışma, Bourdieu’nun sermayelerinin akademik başarıya etkisini ölçerken öğrencilerin akademik başarılarıyla aileden gelen sermayeleri arasındaki ilişkiye etki edebilecek başka bir faktör üzerine odaklanmıştır. Diğer bir ifadeyle, düşük sermaye seviyesine sahip öğrencilerin de akademik açıdan başarılı olabilecekleri gerçeği çerçevesinde, öğrencilerin akademik başarılarını motive eden

bir faktör olan öğrencilerin okul tutumu (bağlanmışlık; Karcher vd., 2002, s. 45-46) merkeze alınmıştır. Karcher ve arkadaşları, okul tutumunu bağlanmışlık kavramıyla ele alarak okula bağlılığı kapsayıcı bir çerçevede incelemiş ve mentörlük çalışmalarıyla güçlendirilebileceğini vurgulamıştır.

Sermaye seviyelerinin, özellikle ekonomik ve sosyal sermayenin, öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi geniş çapta incelenmiştir (Çelik ve Ekinci, 2012, s. 4-11; Acar, 2011, s. 1-6). Yüksek sermaye seviyelerine sahip öğrenciler, okulda daha avantajlı konumda olurken düşük sermaye seviyelerine sahip öğrenciler genellikle akademik başarı açısından dezavantajlı konumdadır. Ancak, okula yönelik olumlu tutumların, sermaye seviyelerinden bağımsız olarak öğrencilerin akademik başarılarını artırabileceği görülmüştür (Adıgüzel ve Karadaş, 2013, s. 51-54; Sarier, 2016, s. 8). Bu çalışma, bir yandan, literatüre paralel olarak sermayelerin akademik başarıyı artırdığını vurgularken diğer yandan, sermaye seviyelerinin ortaya çıkardığı akademik performans eşitsizliğinde, öğrencilerin okul tutumlarının etkisi incelenmiştir. Detaylı olarak öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının sosyal sermaye ve akademik başarı arasındaki ilişkide arabuluculuk rolüne odaklanılarak literatüre katkı sağlanacaktır.

2. Yöntem ve Veri

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemi kullanılarak veriler SPSS ve AMOS programlarıyla analiz edilmiştir. Bu araştırmanın temel analizini, arabulucu (Mediation Analysis) ve yapısal eşitlik model analizleri oluşturmaktadır. Mediation analiz bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkide sadece ana bağımsız değişkenin modele etkisinin yanı sıra bir veya birden çok bağımsız değişkenin etkisini de modele eklemeye yarar (Hair et al., 2021, s. 140). Bu çalışmada, bir aracı değişkenin etkisi ölçülmüştür ve Şekil 1, arabulucu analizi göstermektedir.

2.1. Analiz Örnekleme

Çalışma evrenini (12,150 lise öğrencisi) Uşak ilinde bulunan özel (1250 lise öğrencisi) ve devlet liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Uşak ilinde bulunan, aktif olarak eğitim veren özel ve devlet liselerinin isimleri ve şube sayıları Uşak Milli Eğitim İl Müdürlüğü'nden talep edilmiş ve bu listeden rastlantısal olarak 9 lise (Özel liseler: 2 Anadolu ve 1 Fen Lisesi ve devlet liseleri: 3 Anadolu ve 3 Mesleki Teknik Anadolu Lisesi) belirlenmiştir. Bu liselerde bulunan sınıf ve şubeler listelenmiş ve her lisenin her sınıfından bir şube, küme örnekleme yöntemi kullanılarak rastlantısal olarak belirlenmiş ve anket belirlenen sınıflara uygulanmıştır (Böke, 2014, s. 110-149). Uşak Üniversitesi etik kurulu izninin yanı sıra Millî Eğitim Bakanlığı'ndan araştırma- uygulama iznine başvurulmuş ve 2023 yılında izin alınmıştır. Örneklem sayısı %95 güvenilirlik seviyesi ve %5 hata payı hesaplamasıyla 400 olarak belirlenmiştir. Belirlenen katılımcı sayısına ulaşmak için olası risklere karşı 680 anket uygulanmıştır. Anket sorularına verilen cevapların güvenilirliğini arttırmak amacıyla ankete kontrol soruları eklenmiştir. Kontrol sorularında belirtilen şıkları işaretlemeyen katılımcıların verileri analiz örnekleme dâhil edilmemiş ve toplam 548 öğrencinin (%32'si özel lise öğrencisi) katıldığı bir örneklem, analizlerde kullanılmıştır.

2.2. Değişkenler ve Veri Toplama Araçları

Bağımlı Değişken: Öğrencilerin akademik başarıları, son döneme ait karne not ortalamalarıyla ölçülmüştür.

Bağımsız Değişkenler: İlk olarak, öğrencilerin sermaye seviyelerini ölçen Sermaye Seviyeleri Ölçeğinin (Cirit, 2024) Sosyal, Kültürel ve Ekonomik sermaye alt ölçekleri kullanılmıştır. Sosyal sermaye alt ölçeği "Mutlu bir çocukluk hayatı geçirdim.", "Ailemde benim duygu, düşünce ve isteklerim önemsenir", "Ailem bana yönelik istekleri konusunda baskıcıdır", "Ailem okul çalışmalarına ilgi gösterir ve onlara danıştığımda yardımcı olmaya çalışırlar" ve "Ailem boş zamanlarında benimle vakit geçirirler." ifadelerine Likert ölçeği; ("Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum") şıklarını seçerek cevap vermişlerdir. Kültürel sermaye alt ölçeği; "Türkiye'deki ve dünyadaki gelişmeleri sıklıkla takip

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

ederiz", "Evimizde bir kitaba, şiire, romana veya bilimsel bir konuya ilişkin sohbetler yapılır", "Ailem beni kültürel/bilimsel/egitsel faaliyetlere yönlendirir", "Evimizde sık sık eğitimle ilgili konuşmalar, sohbetler yapılır", "Konsere, tiyatroya, müze gezmeye zaman zaman gideriz" ve "Ailemle birlikte düzenli olarak film izleriz" ifadelerine verilen Likert ölçeği cevaplarıyla ölçülmüştür. Ekonomik sermaye alt ölçeği; "Ders başarımları arttırmak için dışarıdan destek (etüt merkezi, öğrenci koçu, özel öğretmen vb.) aldım", "Yaz mevsiminde tatil amaçlı bir yerlere gidiyoruz", "Evimizde genel temizlik işlerini (cam, kapı, halı, duvar silme gibi) temizlikçi kadın yapar", "Ailem bana düzenli olarak harçlık verir", "Ailem zaman zaman yardım kuruluşlarından para ve/veya aynı yardımı alır", "Ailem, okul için ihtiyaç duyduğum ekstra şeyleri satın alma konusunda istekli davranır" ve "Kıyafet almak için öncelikle fiyatına bakarım. Bizim için önceliklidir" ifadelerine aynı Likert ölçeği şıklarını seçerek cevaplamışlardır.

İkinci olarak, öğrencilerin okula yönelik tutumlarını ölçmek için Okula İlişkin Tutum Ölçeği (Adıgüzel, 2012, sayfa numarası?) kullanılmış ve bu ölçeğin *güven*, *sevgi*, *değer* ve *uyum* isminde 4 alt ölçeği bulunmaktadır. Bu ölçek içerisinde bulunan sorulara verilen cevaplar Likert ölçeği kullanılarak ölçülmüş ve Tamamen Katılıyorum'dan Hiç Katılmıyorum'a kadar şıklardan oluşmaktadır. Güven alt ölçeği; "Okulda kendimi güvende hissediyorum," "Okulda sorumluluk bilinci kazanıyorum," "Okul bana güven vermiyor", "Okul demek sorumsuzluk demektir", "Okulda haksızlık yapılıyor" ve "Okullu olmak beni güvenilir kılıyor" ifadelerine verilen cevaplarla ölçülmüştür. Sevgi alt ölçeği; "Okula gitmek benim için bir tutkudur", "Okul benim için cazibeli bir yer değildir", "Okula gitmek için her türlü fedakârlığa katlanabilirim", "Okulda olmayı çok seviyorum", "Okuldan nefret ediyorum" ve "Okulda kültürel farklılıklara saygı gösteriliyor" ifadelerine verilen cevaplarla ölçülmüştür. Değer alt ölçeği; "Okulun, toplumsal değerleri nesilden nesle aktardığına inanıyorum", "Okul önemli bir toplumsal değerdir", "Okullu olmak bana saygınlık kazandırıyor", "Okulsuz bir toplum düşünemiyorum" ve "Okul toplumsal değerleri yozlaştırıyor" ifadelerine verilen cevaplar ölçülmüştür. Uyum ölçeği ise; "Okulda hiç sıkılmıyorum", "Okulda kendimi huzurlu hissediyorum", "Okul eğlenceli bir yerdir" ve "Okul sıkıcı bir yerdir" ifadelerine öğrenciler tarafından verilen cevaplarla ölçülmüştür.

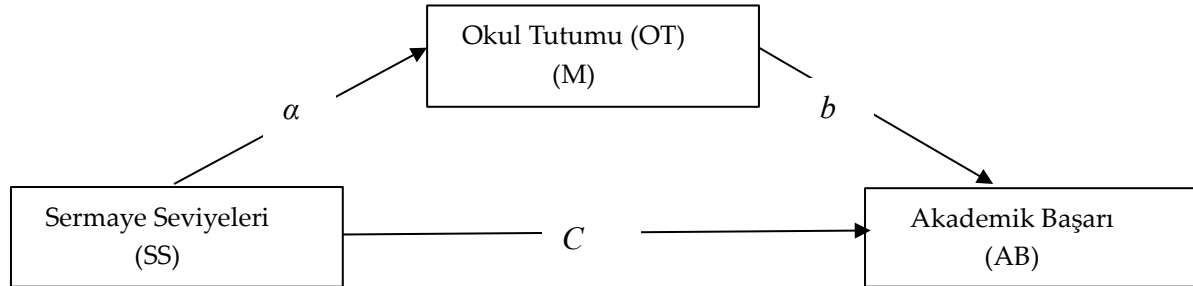
Bu iki bağımsız değişken, (Sermaye Seviyeleri Ölçeği ve Okula İlişkin Tutum Ölçeği) arabuluculuk analizinde Yapısal eşitlikçi modelde sırasıyla bağımsız (X) ve aracı (M) değişkenleri oluşturmuşlardır.

Demografik Değişkenler: Öğrencilerin okul türleri; "1 = Özel Okul" ve "2 = Devlet Okulu" seçenekleriyle ölçülmüştür. Ailenin gelir durumu değişkeni; "1 = 0 – 5500", "2 = 5501 – 11000", "3 = 11001 – 22000", "4 = 22001 – 33000" ve "5 = 33001 ve üzeri" olarak ölçülmüştür. Anne ve babanın eğitim seviyeleri; "0 = Okuma-yazma bilmiyor", "1 = Okur-yazar", "2 = İlkokul", "3 = Ortaokul", "4 = Lise", "5 = Önlisans" ve "6 = Lisans ve üzeri" olarak ölçülmüştür.

2.3. Analiz Stratejisi

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemi kullanılarak veriler SPSS ve AMOS programlarıyla analiz edilmiştir. Ön hazırlık analizlerinde ortalamaları, standart sapmaları ve Pearson's korelasyon katsayıları incelenmiştir. Güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha değeri hesaplanmıştır. Cronbach's Alpha değerinin .60 ve .69 arasında olması, ılımlı değer olarak kabul edilmektedir (Robinson vd., 1991, s. 13). Yani değer 1'e ne kadar yakın olursa o kadar güvenilir ve iç tutarlılığı yüksektir. Alt ölçekler için bireysel olarak faktör analizleri yapılmıştır. Cronbach's Alpha değerini düşüren ve 0.35 değerinden daha düşük faktör yüklenmeleri olan değişkenler analizlerden çıkarılmıştır. Onaylayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) ve yapısal eşitlik modelde (structural equation model), hipotezi oluşturulan modelin, en büyük olabilirlik kestirim (maximum likelihood estimation) metodu ve uyum derecesi (goodness-of-fit) hesaplanmıştır. Uyum derecesinde, ki-kare (chi-square, χ^2) and normlu χ^2 , yaklaşık hataların ortalama karekökü (Root-Mean-Squared Error of Approximation; RMSEA), fazlalık uyum indeksi, (incremental fit index; IFI), karşılaştırmalı uyum indeksi, (comparative fit index; CFI) ve güven aralığı (confidence interval; 95%)

hesaplanmıştır. Modelin uyum değerlerine karar vermek için Schweizer (2010) and Schreiber et al. (2006) çalışmalarda verilen tavsiyeleri kullanılmıştır. Bu tavsiyelerde, normlu χ^2 için 3.00'ın altında, IFI ve CFI için 0.90-0.95 aralığında ve RMSEA için 0.08'den daha aşağı değerleri kabul edilebilir olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak, arabulucu modelde, doğrudan ve dolaylı etkileri inceleyebilmek için önyükleme (bootstrapping) metodu kullanılmıştır.

Şekil 1. Okul Tutumunun, Sermaye Seviyeleriyle Akademik Başarı arasındaki ilişkiye arabuluculuk etkisi modeli

Bu çalışmada, bir aracı değişkenin etkisi ölçülmüştür ve Şekil 1, arabulucu analizi göstermektedir. Şekil 1'de, öğrencinin Akademik Başarısı (Y) bağımlı değişkeni, Sermaye Seviyesi (X) bağımsız değişkeni ve öğrencinin Okula İlişkin Tutumu (M) aracı değişkeni göstermektedir. Yapılan analiz, Baron ve Kenny (1986)'nin belirlediği arabulucu değişken varlığını gösteren adımları sağlamaktadır. Okul tutumunun sermaye seviyeleri ve akademik başarı arasındaki ilişkiye arabuluculuk etkisini ölçen yapısal eşitlikçi model (Ör. Sermaye seviyeleri-> okul tutumu-> akademik başarı) oluşturulmuştur (bkz. Şekil 1). Yapılan SEM analizlerine okul türü değişkeni grup değişkeni (measurement invariance-ölçüm eşdeğerliliği) olarak eklenmiştir. Fakat analizler, AMOS programında başarılı bir şekilde sonuçlanmamıştır. Burada yapılan analizlerin kompleks bir model olmasından dolayı ve örneklemin sınırlı kalmasından kaynaklı analizlerin sonuçlanmamasının sebebi olarak düşünülmüştür. Bu sebeple, sermaye seviyesi ve okul tutumu alt ölçeklerinin karne notu üzerindeki etkisinin özel okulda okuyor olmaya bağımlı olup olmadığının tespit edilmesi için moderasyon analizleri yapılmıştır (bkz. Tablo 4).

Hipotez 1: Sahip olunan sermaye seviyesi arttıkça öğrencilerin akademik başarıları artacaktır.

Hipotez 2: Öğrencilerin okula ilişkin tutumları, sermaye seviyesiyle akademik başarı arasındaki ilişkiye arabuluculuk edecektir.

3. Bulgular

Tablo 1, tanımlayıcı istatistikleri ve Cronbach's Alpha değerlerini göstermektedir. Tüm öğrencilerin karne notu ortalaması 81.76'dır ve en küçük değer 42 iken en yüksek değer 100'dür. Sosyal, kültürel ve Ekonomik sermayeler, sırasıyla 11.374, 12.344 ve 11.822 ortalamalara sahiptir. Öğrencilerin okula hissettikleri güven, 5 ile 25 arasında değerlere sahiptir ve 13.271 ortalaması vardır. Öğrencilerin okul tutumu; sevgi, değer ve uyum alt ölçekleri 4 ile 20 arasındaki değerleri vardır ve sırasıyla 13.218, 10.504 ve 13.742 ortalamaya sahiptir. Okul türü değişkeni, öğrencilerin 31.7'sinin özel liseye gittiğini ve 68.3'ünün devlet okuluna gittiğini göstermektedir. Ailenin gelir durumu değişkeni ortalaması, 3.523 çıkmıştır. Anne ve babanın eğitim seviyeleri ortalamaları sırasıyla 3.522 ve 3.877 çıkmıştır. Tablo 1, aynı zaman ölçeklerin Cronbach's Alpha değerlerini göstermektedir. Ölçeklerin iç geçerlilikleri ılımlı ($\alpha \geq .61$) ve kabul edilebilir seviye ($\alpha \geq .70$) veya üzerindedir (Robinson vd., 1991).

Tablo 2 bağımlı değişken (karne notu) ile bağımsız değişkenlerin iki değişkenli regresyon analizlerini göstermektedir. Yapılan analizler Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Sermayelerin öğrencinin

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

akademik başarısı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ve pozitif yönde (0.681, $p < 0.001$; 0.618, $p < 0.001$; ve 0.976, $p < 0.001$ sırasıyla) etkilediğini göstermiştir. Akademik başarıda öğrencilerin sahip oldukları sermayelerin etkileri gözlenmektedir. Öğrencilerin okul tutumlarıyla akademik başarıları arasında anlamlı ve anlamsız ilişkiler bulunmaktadır. Öğrencilerin okulda hissettikleri güven ve değer akademik başarıya etkisi istatistiksel olarak anlamsız bulunurken okula hissedilen sevgi ve uyumun akademik başarıya etkisi anlamlı ve pozitif (0.325, $p < 0.050$ ve 0.367, $p < 0.050$, sırasıyla) çıkmıştır. Detaylı olarak, öğrencilerin okula hissettikleri sevgideki her birim artış, öğrencilerin karne notlarının 0.325 birim arttığını yordamaktadır. Okula hissedilen uyumdaki her birim artış, öğrencilerin karne notunda 0.367 birim artışı yordamaktadır. Buna ek olarak, demografik özelliklerin dâhil edildiği iki değişkenli analizlerin hepsi anlamlı sonuçlar göstermiştir. İlk olarak, özel okulda okuyan öğrencilerin karne notları devlet okulunda okuyan öğrencilerden 19.239 birim daha fazla olduğu yordamıştır. İkinci olarak, ailenin gelir durumundaki her bir birim artış öğrencinin karne notunun 5.372 birim arttığını yordamaktadır. Anne ve babanın eğitimlerindeki her bir birim artış, öğrencinin akademik başarısının sırasıyla 4.673 ve 5.012 birim arttığını yordamıştır.

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler (N=563) ve Ölçeklerin Cronbach's Alpha Değerleri

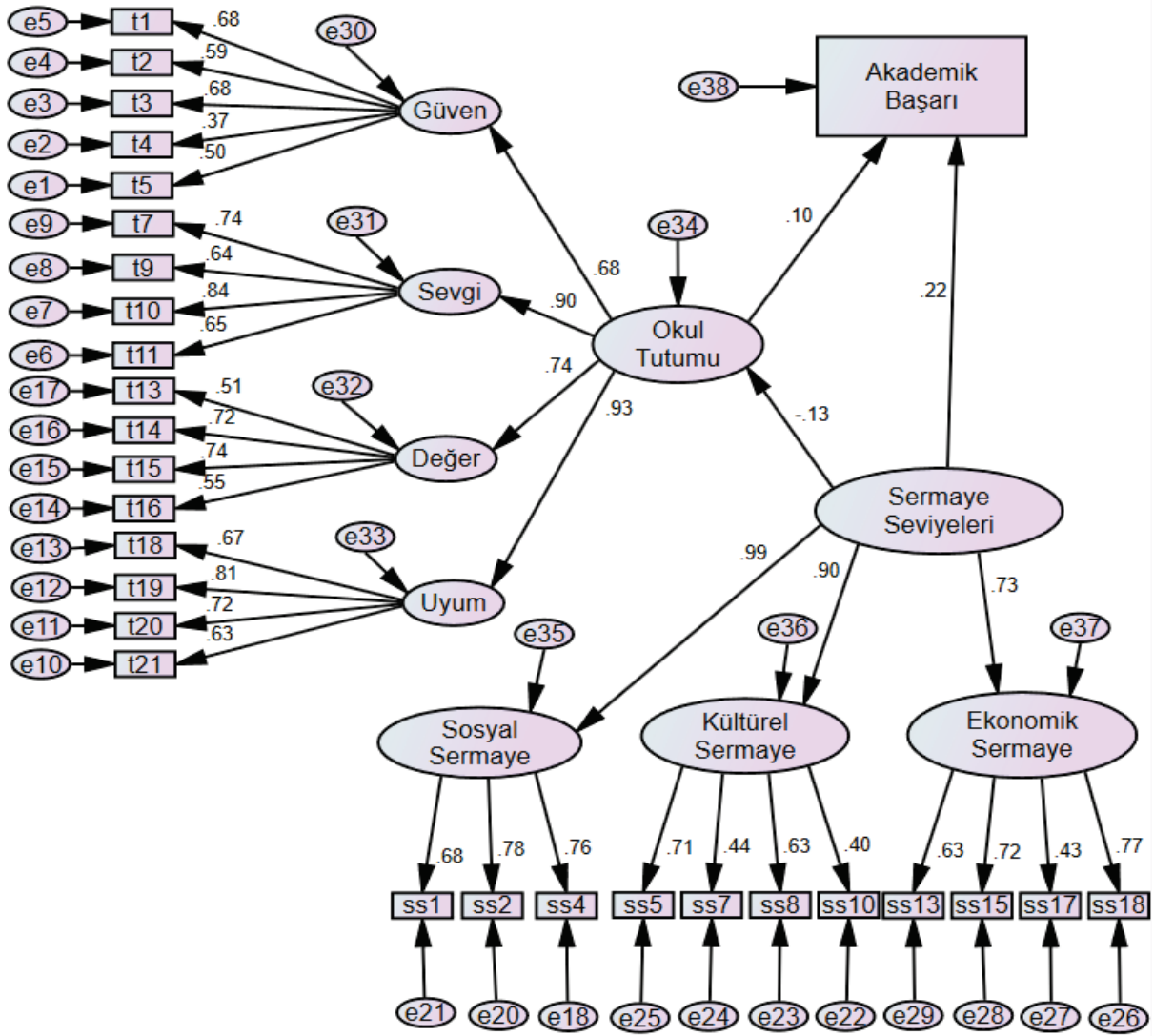
Değişkenler	Ortalama	S.D.	Min	Max	Cronbach's Alpha (α)
Öğrencinin Karne Notu	81.765	15.221	42	100	--
Sosyal Sermaye	11.374	2.852	3	15	0.819
Kültürel Sermaye	12.344	3.534	4	20	0.674
Ekonomik Sermaye	11.822	3.044	3	15	0.739
Okul Tutumu: Güven	13.271	4.414	5	25	0.700
Okul Tutumu: Sevgi	13.218	4.201	4	20	0.801
Okul Tutumu: Değer	10.504	3.803	4	20	0.716
Okul Tutumu: Uyum	13.742	4.021	4	20	0.797
Okul Türü - Özel Lise	0.317	0.466	0	1	--
Ailenin Gelir Durumu	3.523	1.303	1	5	--
Anne Eğitim Seviyesi	3.522	1.597	0	6	--
Baba Eğitim Seviyesi	3.877	1.495	0	6	--

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ (iki-üçlü testler).

Tablo 2: Sermaye seviyesi alt ölçekleri, okul tutumu alt ölçekleri ve demografik özelliklerin akademik başarı üzerindeki etkisini ölçen iki değişkenli en küçük kareler (doğrusal) regresyon analizleri

İki Değişkenli (Bivariate) Regresyon Analizleri	
Sosyal Sermaye	0.897***
Kültürel Sermaye	0.618**
Ekonomik Sermaye	0.993***
Okul Tutumu: Güven	-0.189
Okul Tutumu: Sevgi	0.325*
Okul Tutumu: Değer	-0.044
Okul Tutumu: Uyum	0.367*
Okul Türü - Özel Lise	19.239***
Ailenin Gelir Durumu	5.372***
Anne Eğitim Seviyesi	4.673***
Baba Eğitim Seviyesi	5.012***

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ (iki-üçlü testler).

Şekil 2. Yapısal Eşitlikçi Model Kullanılarak Yapılan Arabuluculuk (Mediation) Analizi.

Şekil 2, SEM analizi sonuçlarını ve faktör yüklenmelerini göstermektedir. Sermaye seviyeleri, bir üst seviye ve üç alt seviye faktörü oluşturan 11 göstergelyi/değişkeni içermektedir. Okul tutumu ise, bir üst seviye ve dört alt ölçeği oluşturan 17 değişken kullanılarak oluşturulmuştur. Analizde kullanılan faktör yüklenmelerinin .35 kriterinin altında kalanları modelden çıkarılmıştır ve son modelde kullanılan faktörler ılımlı veya yüksek seviyede anlamlıdır (Byrne ve Cahyono, 2022, s. 67-68).

Tablo 3. Arabuluculuk (Mediation) Analizi ve Model Uyum (Fit) İstatistikleri

Toplam Etkisi (SS -> AB)		Doğrudan Etkisi (SS -> AB)			Dolaylı Etkisi (SS -> OT -> AB)			
Katsayı (Coef.)	P-Değeri (p- value)	Katsayı (Coef.)	P-Değeri (p-value)	H2: SS->OT- >AB	Katsayı (Coef.)	P-Değeri (p-value)	BI(%2.5,%97.5)	
3.613	.000	3.840	.000		-.227	.018	-.688 ; -.028	
Model Uyum (Fit) İstatistikleri	X^2	df	X^2/df	IFI	TLI	CFI	$RMSEA$	$\%95\ CI$
	923.863**	368	2.510	.897	.886	.896	.052	[-.688, -.028]

χ^2 Chi-square, df degree of freedom, IFI Incremental Fit Index, TLI Tucker Lewis Index, CFI Comparative Fit Index, RMSEA Root Mean Square Error of approximation, 90% CI Confidence Interval

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

Tablo 4: Akademik başarıyla sosyal sermayeler ve okul tutumları arasındaki ilişkilerdeki Özel Liselerin moderasyon etkisini ölçen analizler

Moderasyon Analizleri	
Sosyal Sermaye (SS)	0.464**
Özel Lise (ÖL)	20.817***
1.Moderasyon ^a (SS*ÖL)	-0.129 (A.D.) ^b
Kültürel Sermaye (KS)	0.145
Özel Lise (ÖL)	17.760***
2.Moderasyon ^a (KS*ÖL)	0.096 (A.D.) ^b
Ekonomik Sermaye (ES)	0.456*
Özel Lise (ÖL)	23.208***
3.Moderasyon ^a (ES*ÖL)	-0.307 (A.D.) ^b
Okul Tutumu: Güven (G)	0.047
Özel Lise (ÖL)	16.824***
4.Moderasyon ^a (G*ÖL)	0.200 (A.D.) ^b
Okul Tutumu: Sevgi (S)	0.187
Özel Lise (ÖL)	20.614***
5.Moderasyon ^a (S*ÖL)	-0.110 (A.D.) ^b
Okul Tutumu: Değer (D)	-0.055
Özel Lise (ÖL)	18.221***
6.Moderasyon ^a (D*ÖL)	0.080 (A.D.) ^b
Okul Tutumu: Uyum (U)	0.306*
Özel Lise (ÖL)	21.664***
7.Moderasyon ^a (U*ÖL)	-0.182 (A.D.) ^b

^a İki değişkenin birbiriyle çarpılmasıyla moderasyon etkisi (karşılıklı ilişkileri) ölçülmekte ve her bir moderasyon etkisi ayrı analizlerde test edilmiştir.

^b A.D. harfleri "Anlamlı Değil" ibaresinin baş harfleridir ve analiz sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ifade etmektedir.

* p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001 (iki-uçlu testler).

Tablo 3, oluşturulan hipotez modelinin doğrudan ve dolaylı etkileri ve uyum değerlerini göstermektedir. Analizde doğrudan ve dolaylı etkiyi ölçmek için 5000 örneklemlili bootstrapping yöntemini kullanarak SEM analizi yürütülmüştür. Tablo 3'ün ilk satırı, sermaye seviyesinden akademik başarıya doğrudan etki katsayısını (3.840; p<0.001) ve sermaye seviyesinden okul tutumuna ve okul tutumundan akademik başarıya dolaylı etki katsayısını (-0.227; p<0.05; %95 CI= [-.688, -.028]) göstermektedir. Sonrasında toplam etki katsayısı (3.613) hesaplanmıştır. Uyum indekslerinin büyük çoğunluğu belirtilen kriterlere uymakta (RMSEA=.052 ve normlu χ^2 =2.510) veya kabul edilen kesim noktalarına (.90 ve .95 arası) çok yakın değerler (IFI= 897, TLI=886 ve CFI=896) göstermektedir. Sermaye seviyeleriyle akademik başarı arasındaki ilişki hâlâ istatistiksel olarak anlamlı olmasından dolayı, öğrencilerin sahip oldukları okul tutumlarının, sermaye seviyesiyle akademik başarı arasındaki pozitif ilişkiye, kısmi arabulucu etkisi bulunmuştur.

Tablo 4, karne notuyla sosyal sermayeler ve okul tutumları arasındaki ilişkilerdeki Özel Liselerin moderasyon etkisini ölçen analizleri göstermektedir. Bu tabloda 7 alt ölçeğin (Sosyal Sermaye, Kültürel Sermaye, Ekonomik Sermaye, Okul tutumu: Güven, Sevgi, Değer ve Uyum) öğrencinin karne notu üzerindeki etkisinde özel lisede okuyor olmasının bir etkisinin olup olmadığı analiz edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, 7 alt ölçeğin bireysel olarak karne notuyla ilişkisinin özel lisede okuyor olmasına bağımlı olup olmadığı test edilmiştir ve yapılan moderasyon (moderation) analizlerinin hiçbirisi istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermemiştir. Bu sonuçlar göstermektedir ki, 7 alt ölçeğin karne notuyla ilişkileri özel okul değişkenine bağımlı değildir.

Elde edilen bulgulara göre, Uşak ilinde öğrenim görmekte olan lise öğrencilerinin sermaye seviyeleri (Ekonomik, Kültürel, Sosyal) arttıkça akademik başarılarının arttığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde, öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları akademik başarılarını bazı alt ölçeklerde artırmıştır. Çalışmanın temel problemini oluşturan okul tutumunun arabuluculuk rolüne bakıldığında ise öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumları, sermaye seviyelerinin akademik başarıya etkisini azaltarak kısmi aracılık rolü oynadığı saptanmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma, 2023 yılında Uşak ilinde toplanan verileri kullanarak ve Bourdieu'nun sermaye teorisinin akademik başarıyla ilişkisinde öğrencilerin okul tutumunun arabulucu etkisinin olduğunu göstermiştir. Literatürdeki bulgulara paralel olarak sermaye seviyelerinin eğitimde eşitsizliği yeniden ürettiği, -yani yüksek sermaye seviyesiyle akademik başarı arasında pozitif ilişki olduğu- bulunmuştur. Diğer bir deyişle, öğrencilerin sahip oldukları olumlu okul tutumları, sermaye düzeyi ve akademik başarı arasındaki doğrudan pozitif ilişkiyi azaltmaktadır.

Bu çalışmanın bulguları, hipotez 1'i (Sahip olunan sermaye seviyesi arttıkça öğrencilerin akademik başarıları artacaktır) desteklemiştir. Sermaye seviyesi alt ölçekleriyle akademik başarı arasındaki ilişkilerin analizlerinde (1) öğrencilerin sosyal sermaye düzeyleriyle not ortalamaları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, okul içinde ve dışındaki sosyal ağları güçlü olan öğrencilerin akademik başarılarının olumlu yönde etkilendiğini göstermektedir (2). Benzer şekilde, kültürel sermayeyle not ortalaması arasında da anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin ailelerinden devraldıkları yüksek düzeydeki kültürel sermaye, onların eğitim alanında uyumlarını, başarılarını ve okul sonrası üniversite ve iş hayatlarındaki başarılarını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Çalışmanın bulguları, kültürel sermayenin akademik başarıyı artırdığına işaret etmektedir (3). Ayrıca, ekonomik sermaye düzeyiyle not ortalaması arasındaki ilişkinin de pozitif ve anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin yüksek ekonomik sermayesi, öğrencilere eğitimde ek kaynaklara erişim, dersane desteği veya özel ders imkânı sağlama gibi çeşitli avantajlar sunmakta ve bu durum, akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir.

Demografik değişkenlerin akademik başarı üzerine etkileri de incelemiştir (1). Okul türünün akademik başarıya etkisi değerlendirildiğinde, özel liselerde öğrenim gören öğrencilerin, devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek akademik başarı gösterdiği ortaya konulmuştur (2). Ebeveynlerin ikisinin de eğitim seviyesi akademik başarıyı pozitif etkilerken babanın eğitim seviyesinin etkisi, annenin eğitim seviyesinin etkisinden daha yüksektir (3). Aylık hane gelirinin de akademik başarı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, öğrencilerin hangi okulda eğitim aldıkları ve ailelerinin gelir düzeyinin, akademik başarılarını artırmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Tüm bu sonuçlar, araştırmanın başında öne sürülen hipotezi ve Pierre Bourdieu'nun (1986); "Yüksek sermaye düzeyine sahip olmak, akademik başarıların yüksek olmasına yol açar" şeklindeki argümanını destekleyen bulgular olarak değerlendirilmiştir.

Diğer taraftan, okula ilişkin tutum alt ölçekleri, öğrencinin akademik başarıları üzerine farklı etkiler göstermişlerdir. Okula ilişkin tutumlardan güven ve değer istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar göstermemiş, fakat sevgi ve uyum ölçeklerinin akademik başarı üzerine pozitif rolü olduğu saptanmıştır. Bu bulgulara rağmen, araştırmanın ana hipotezi olan "Öğrencilerin okula ilişkin tutumları, sermaye seviyesi ile akademik başarı arasındaki ilişkiye arabuluculuk edecektir" hipotezi, gerçekleştirilen Mediation Analizi sonuçlarıyla desteklenmiştir. Analiz bulgularına göre, sermaye seviyeleriyle akademik başarı arasında başlangıçta anlamlı ve güçlü bir ilişki mevcutken arabulucu değişken olarak okul tutumu modele dâhil edildiğinde sermaye seviyeleriyle akademik başarı arasındaki ilişkinin anlamlılığı korunmuş; ancak sermaye seviyelerinin akademik başarı üzerindeki etkisi zayıflamıştır. Bu bulgular, öğrencilerin akademik başarılarının belirlenmesinde sermaye seviyelerinin önemli bir etkiye sahip olduğunu, ancak öğrencilerin okula yönelik tutumlarının,

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

sermaye seviyelerinin akademik başarı üzerindeki etkisini azalttığını ve okul tutumunun kısmi bir arabuluculuk etkisi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Bourdieu, öğrencilerin sermaye seviyelerinin düşük olması hâlinde, akademik başarısızlığın kaçınılmaz olduğunu ve bu eğitim alanının eşitsizliklerin tekrardan üretimine katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, bu düşünceyi kısmen desteklemektedir, ancak bu eşitsizliğin yeniden üretilmesi sürecinde, öğrencilerin okula yönelik tutumlarının önemi bu çalışmayla öne çıkmaktadır. O hâlde, okulların veya eğitim alanlarının sermaye farklılıklarından dolayı öğrenciler arası birtakım eşitsizlikler ürettiği söylenebilir. Sermaye seviyesi düşük bireyler, eğitim alanında dezavantajlı durumdadırlar ve akademik başarıları daha düşüktür (Tezcan, 2005, s. 139-144). Pierre Bourdieu'nun bahsettiği şekilde, günümüz eğitim sisteminde sermaye seviyelerinin akademik başarıyla ilişkisi vardır. Fakat, bu çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin okula yönelik tutumlarının bu ilişkiye etkisi göz ardı edilmemelidir. Okula yönelik pozitif tutumlar, öğrencinin okula uyumunu ve başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Adıgüzel ve Karadaş, 2013, s.51). Bu bağlamda, ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin varsa yaşadıkları eşitsizlikleri azaltmak için bazı stratejiler uygulanabilir.

İlk olarak, çalışmanın bulgularında görüldüğü gibi öğrenciler için okullarda pozitif bir ortam oluşturulması etkili olabilir. Bu bağlamda, okullarda öğrencilerin kendilerini değerli ve kabul edilmiş hissetmelerini sağlamak için öğretmen-öğrenci ve akran (öğrenci-öğrenci) ilişkileri güçlendirilerek okula yönelik olumlu duygular geliştirmeleri sağlanabilir. Örnek olarak (1); düzenli sınıf toplantıları öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri ve sınıf içerisinde güvenli ortamın oluşturulmasını sağlar. Pozitif davranış destek sistemleri kurulması; öğrencilerin olumlu davranışları ve akademik başarıları ödüllendirilerek okula ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesine yardımcı olur (2). Öğrencilere üst sınıflardan mentorlar belirlenerek okuldaki süreçlerle ilgili destek alabilecekleri bir akranı ve yeni bir ortamda bir arkadaşının olması okula ilişkin olumlu düşünceler geliştirmesine destek olabilir (3). Öğretmen eğitimleri; düzenli eğitimlerle öğretmenler öğrencilerle daha etkili iletişim kurar, duygusal destek sunar ve daha empatik bir yaklaşımla öğrencilere rehberlik etmelerine olanak tanır. Bunun sonucunda, öğrenciler okulda ait güven, değer ve diğer tutumları olumlu yönde gelişebilir (4).

İkinci olarak, öğrencilerin okula yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyen kulüpler, sanat ve spor etkinlikleri gibi okul dışı aktiviteler teşvik edilebilir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin okulla uyumlarını artırırken sermaye seviyesi düşük öğrenciler için ek öğrenme fırsatları sunabilir. Son olarak, ekonomik destekler ve bursların okul yönetimi veya danışman öğretmenler üzerinden verilmesi, öğrencilerin maddi kaygılarının azalmasına ve böylece okula yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olabilir. Karcher'in 2000'li yılların başlarından itibaren gerçekleştirdiği çalışmalarda, öğrencilerin okula, akranlara ve aileye olan bağlılıklarının artırılmasının akademik başarılarını yükselttiği vurgulanmaktadır. Tüm bu stratejiler, bu çalışmanın temelini oluşturan okul tutumunun iyileştirilmesine yönelik müdahaleler, akademik başarıda geride kalan öğrencilerin performanslarını artırabilir ve sermayelerin yeniden ürettiği eşitsizlikleri bir nebze de olsa hafifletebilir.

Özetle, sermaye seviyelerinin farklılıklarından kaynaklı olarak ortaya çıkan eşitsizliğin öğrencilerin başarısına yansıdığı gözlenmektedir. Bu sorunla ilgili alınabilecek önlemler çok kapsamlı olmakla birlikte okullarda öğrencilerin okula yönelik güven, sevgi, değer ve uyumla ilgili tutumlarını artırma çabaları, eşitsizliğin boyutunu azaltılabilir. İlk olarak, mentorluk ve rehberlik programlarının daha etkili kullanılması, üst sınıf öğrencileri veya öğretmenler tarafından düzenli yapılacak mentörlükle yeni gelen öğrencilerin uyumu arttırılabilir. İkinci olarak, öğrencileri destekleyici ve sorumluluk veren bir okul ortamı oluşturulabilir. Öğrencilerin ihtiyaçlarına odaklanmak, öğrencilerin etkinliklere katılmaları ve sorumluluk almaları için ortamların oluşturulması okula olan bağlılıklarını arttırır. Bunlara ek olarak, öğrencilerin başarılarını kutlamak/takdir etmek ve öğrencilerin aileleriyle iş birliği içerisinde olmak, öğrencilerin okula bağlılığını artırır ve pozitif bir okul tutumuna sahip olmalarını sağlayabilir. Öğrencilerin okul

tutumunun arabulucu rolü başarıları için oldukça önemli bir etkidir. Bundan dolayı, öğrencilerin okula yönelik tutumlarını en çok etkileyen öğretmenlere öğrencilere güven, sevgi ve değer gibi tutumları aşılmasına yönelik eğitimler ve seminerler düzenlenmelidir. Aynı zamanda, okula yönelik olumsuz tavır sergileyen öğrenciler belirlenip olumsuz tavırların sebebinin ortaya çıkarılması, olumsuz tavırların olumlu tavırlara dönüştürebilmek için öğretmenlere farkındalık kazandırarak motivasyon sağlanabilir. Bunlar gibi, birçok eğitim politikaları ve iyileştirme çabaları yapıldığında eğitim alanında sermayelerden kaynaklı üretilen eşitsizliğin tamamen ortadan kalkmasa da gözle görülür derecede azalma göstereceği söylenebilir.

Bu çalışmanın literatüre üç temel katkısının olduğu söylenebilir. İlk olarak, Bourdieu'nun vurguladığı sermayelerin eşitsizliği yeniden üretmesi, 2023 verileriyle yapılan analizler sonucunda Uşak ilinde de bulunmuştur. İkinci olarak, öğrencilerin sahip oldukları okul tutumları, bu eşitsizliği azaltmaktadır. Son olarak, sermaye seviyeleri ve akademik başarı arasındaki ilişki öğrencinin özel okullarda okuyor olmasına bağlı değildir ve akademik başarıyla okul tutumu arasındaki ilişki de özel okulda okuyor olmaya bağlı değildir.

Yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin sermaye seviyelerinin akademik başarısına etkisi ve bu ikili arasında olan ilişkide okula ilişkin tutumun arabuluculuk rolü ölçülmüştür. Eğitim alanında üretilen eşitsizlik, toplumsal yapının her kurumunu etkileyebilecek niteliktedir. Bu açıdan eğitim alanında yapılan her bir iyileştirme hem öğrencilerin gelecek kaygısını azaltacak, başarılarını kolaylaştıracak hem de toplumsal yapının sağlığına olacaktır. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen veriler, kurumlara eğitimde fırsat eşitliği, sermaye farklılıklarının eşitsizliğe neden olduğu ve bu eşitsizlik ortamında öğrencilerin okul tutumunun önemi hakkında farkındalık yaratabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın katkılarının yanı sıra bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. İlk olarak, çalışmanın regresyonel doğası nedensel sonuçların ortaya konulmasını engellemektedir. İkinci olarak, çalışmada toplanan bütün veriler, not ortalamaları da dâhil, katılımcıların kendi raporlarıdır. Not ortalamalarını yönetimden alıp öğrencilerle eşleştirebilmek daha sağlıklı sonuçlar çıkarılmasına katkı sağlayabilirdi. Üçüncü olarak, bu çalışmadaki analizler sadece kesitsel data kullanılarak yapılmıştır ve kısa dönemlik etkisi araştırılmıştır. Gelecek çalışmaların (1) akademik başarıları, tek bir ölçütle değil, daha kapsamlı bir ölçek kullanarak ölçmesi (2), çalışmada daha büyük bir örneklem kullanılarak ortaokul öğrencilerinin de dâhil edilmesi, okula ilişkin tutumların etkisi kıyaslanabilir ve boylamsal (zamana yayılan) tasarım kullanarak öğrencilerin okul tutumlarının akademik performanslarına etkisinin değişimi incelenmesi, daha güçlü bulgularla daha kapsamlı politikalar üretilmesine olanak sağlayabilir (3).

Extended Summary

Classical theories form the foundation of contemporary studies. Pierre Bourdieu, a conflict theorist, has various arguments about how education, through school institutions, reproduces social inequalities. He argues that the school institution, by relying on the dominant culture in society, contributes to the reproduction of social inequalities that continue to exist in the social sphere due to differences in family structure and inequalities in capital types (Bourdieu, 1995, s. 39). The element that enables this reproduction is the level of capital possessed by students. Pierre Bourdieu states that the level of economic, social, and cultural capital that students inherit from their families, including material wealth, networks of relationships, and cultural knowledge, significantly affects academic success and also grants social prestige, and that this situation creates various inequalities due to the unequal levels of capital among students (Swartz, 2011, s. 112). The family has a strong influence on the impact of capital levels on academic achievement (Cetin ve Taskin, 2016). For example, a student with a high level of capital can easily improve their academic achievement with the cognitive abilities and predispositions inherited from their family, while a student from a family with a low level of capital may face various inequalities in their education and their success may be negatively affected due to the lack of these characteristics.

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

Considering this problem, this study, while measuring the effects of Bourdieu's capitals on academic achievement, has focused on another factor that may influence the relationship between students' academic achievements and the capital they inherit from their families. In other words, within the framework of the fact that students with low capital levels can also be academically successful, the study has focused on students' school attitudes, which is a factor that motivates students' academic success (Karcher, 2002). Karcher has examined school attitude within the concept of school attachment, and emphasized that it can be strengthened through mentoring programs. Consistent with the literature, our study also shows that capital increases academic achievement. For this reason, this study investigates the effect of students' school attitudes on the relationship between capital levels and academic achievement in the inequality in academic performance that capital levels reveal. By focusing on the mediating role of students' attitudes towards school in this relationship, we will contribute to the literature.

The primary analyses in this study consist of mediation analysis and structural equation modeling. Mediation analysis is used to add the effect of one or more independent variables to the model, in addition to the main independent variable's effect on the relationship between the dependent and independent variables (Hair et al., 2021). In this study, the effect of a mediator variable was measured, and Figure 1 shows the mediation analysis. In Figure 1, the student's Academic Achievement (Y) is the dependent variable, the Capital Level (X) is the independent variable, and the student's Attitude Towards School (M) is the mediator variable. The analysis conducted provides the steps determined by Baron and Kenny (1986) to show the presence of a mediator variable. A structural equation model was created to measure the mediating effect of school attitude on the relationship between capital levels and academic achievement (e.g., Capital levels -> school attitude -> academic achievement) (see Figure 1).

In summary, it has been observed that inequality stemming from differences in capital levels is reflected in students' academic achievement. Although the measures that can be taken to address this issue are comprehensive, efforts to increase students' attitudes of trust, love, value, and adaptation towards school can reduce the extent of inequality. Firstly, more effective use of mentoring and guidance programs: mentoring conducted regularly by upper-class students or teachers can increase the adaptation of new students. Secondly, creating a supportive and empowering school environment. Focusing on students' needs and creating environments where students can participate in activities and take on responsibilities increases their attachment to school. In addition, celebrating/appreciating students' successes and collaborating with students' families can increase students' attachment to school and help them develop a positive school attitude. Students' school attitudes play a crucial mediating role in their success. Therefore, teachers who most influence students' school attitudes should be provided with training and seminars aimed at instilling attitudes of trust, love, and value in students. At the same time, students who exhibit negative attitudes towards school should be identified, and teachers should be made aware of the reasons for this negative attitude and motivated to help them transform their negative attitudes into positive ones. When many such educational policies and improvement efforts are implemented, it can be said that although inequality in education caused by capital differences will not be completely eliminated, it will decrease noticeably.

This study can be said to have three main contributions to the literature. First, the reproduction of inequality through capital, as emphasized by Bourdieu, has also been found in Uşak province as a result of analyses conducted using 2023 data. Second, students' school attitudes mitigate this inequality. Finally, the relationship between capital levels and academic achievement is not dependent on whether the student attends a private school, and the relationship between academic achievement and school attitude is also not dependent on attending a private school.

In this study, the effect of high school students' capital levels on their academic achievement and the mediating role of attitudes towards school in the relationship between these two variables were measured. The inequality produced in the education field can affect every institution in the

social structure. From this perspective, every improvement made in the education field will both reduce students' anxiety about the future, facilitate their success, and contribute to the health of the social structure. It is thought that the data obtained as a result of this study can create awareness in institutions about equal opportunities in education, how capital differences cause inequality, and the importance of students' school attitudes in this unequal environment.

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2011). Effects of social capital on academic success: A narrative synthesis. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 456.
- Adigüzel, A. (2012). Okula ilişkin tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(40), 30-45.
- Adigüzel, A., ve Karadaş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 49-67.
- Arslan, A., ve Bardakçı, S. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin okula yönelik tutumlarının ve başarı amaç yönelimlerinin belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 10(19), 157-183.
- Asan, H. T. (2012). *Türk eğitiminde iktidar-eğitim ilişkileri ve insan yetiştirme politikalarının Michel Foucault'un panoptikon metaforuna göre incelenmesi (1795-1946)* [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=NzQp8QVINsSAgfEh9IMkzQ&no=tAx4vZKI49cZz425un_Tig
- Atık, S. (2016). *Akademik başarının yordayıcıları olarak öğretmene güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği* [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=10130985>
- Bilgin, R., ve Erbuğ, E. (2021). Eğitimde fırsat eşitsizliği üzerine eleştirel bir değerlendirme. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4(2), 231-239.
- Baron, R. M., and Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of social capital. In J Richardson (Ed.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. (pp. 241-258). Westport, CT: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1995). *Pratik nedenler* (İstanbul: Kesit Yayıncılık)(Çev. Hülya Tufan).
- Bourdieu, P. (2010). *Sermaye biçimleri*. Der. MM Şahin ve AZ Ünal Sosyal Sermaye. İstanbul: Değişim, 45, 75.
- Bourdieu, P., and Passeron, J. C. (2015). *Yeniden üretim*. A. Sümer, L. Ünsaldı, ve Ö. Akkaya, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Böke, K. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Kaan Böke (ed.) “Örnekleme” İstanbul: Alfa Yayınları.
- Brown, P. (1990). The ‘third wave’: Education and the ideology of parentocracy. *British Journal of Sociology of Education*, 11(1). 65–86. <https://doi.org/10.1080/0142569900110105>
- Byrne, B. (2010). *Structural equation modeling with AMOS. Basic concepts, applications, and programming*. New York: Routledge.
- Cansız, M., Özbaylanlı, B., ve Çolakoğlu, M. H. (2018). Türkiye’de kültürel sermayenin öğrenim başarıları üzerine etkisi. *Journal of Economy Culture and Society*, (58), 127-152.
- Cingöz, Z., ve Gür, B. (2020). Ekonomik, sosyal ve kültürel statünün akademik başarıya etkisi Pisa 2015 ve Teog 2017 sonuçlarının karşılaştırması. *İnsan ve Toplum*, 10(4), 247 - 287. 10.12658/M05

Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul Tutumunun Arabuluculuk Rolü

- Cirit, S. U. (2024). *Sermayeler arası eşitsizlik ve eğitim: Bourdieu sosyolojisi bağlamında yüz yüze-çevrim içi eğitimde eşitsizliğin yeniden üretilmesi*. Net Kitaplık Yayıncılık.
- Coşkun, M. K., ve Ünal, B. (2006). Kültürel sermaye, eğitim ve eşitsizliğin yeniden üretimi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 24-44
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 33-41.
- Çelik, V., ve Ekinci, A. (2012). The effects of social capital on school success. *International Journal of Social Sciences and Education*, 2(1).
- Cetin, S.K., ve Taskin, P. (2016). Parent involvement in education in terms of their socioeconomic status. *Eurasian Journal of Educational Research*, 66(6), 105-122. <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.6>
- Çiftçi, C., ve Çağlar, A. (2014). Ailelerin sosyo ekonomik özelliklerinin öğrenci başarıları üzerindeki etkisi Fakirlik kader midir?. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 155-175.
- Dika, S. L., and Singh, K. (2002). Applications of social capital in educational literature: A critical synthesis. *Review of educational research*, 72(1), 31-60.
- Eamon, M. K. (2005). Socio- demographic, school, neighbourhood, and parenting influence on academic achievement of Latino young adolescent. *Journal of youth and adolescents*, 34(20), 163-175.
- Gencer, E. G., Korlu, Ö., Kesbiç, K., Akay S. S., Kotan, H., ve Arık, B.M. (2023). *Eğitim izleme raporu 2023. Eğitim Reformu Girişimi*. <https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2023/12/EgitimIzlemeRaporu2023.pdf>
- Güney, A. (2009). *İlköğretim okulu öğrencilerinin akademik başarıları ile algılanan aile yapısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=br34YtGxsBoQCf57R9UL_w&no=IZWDnE1rMOLbCALWyfxvIA
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M., Sarstedt, M., Danks, N.P., and Ray, S. (2021). *Mediation analysis. in: Partial least squares structural equation modeling (pls-sem) using R. classroom companion: Business*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-80519-7_7
- Hee, P. K., and Shuhan, L. (2022). Influences of economic capital, cultural capital and social capital on Asian high school students' academic achievement. *Journal of Educational and Social Research*, 12.
- Hwami, M., and Bedeker, M. (2023). Social stratifying Kazakhstan: A Bourdieusian social reproduction analysis of higher education internationalisation. *British Journal of Sociology of Education*, 1-20.
- Jin, H., Ma, X., and Jiao, S. (2022). Cultural capital and its impact on academic achievement: sustainable development of Chinese high school students. *Sustainability*, 14(22), 14976.
- Karcher, M. J., Davis III, C., and Powell, B. (2002). The effects of developmental mentoring on connectedness and academic achievement. *School Community Journal*, 12(2), 35.
- Kaya, V. H., ve Kaya, E. (2019). Öğrencilerin ortaokul öğrenimleri sürecinde okula, fen bilimleri öğretmenine ve dersine yönelik algıları ile fen başarıları arasındaki ilişki.
- Naulin, S., and Jourdain, A. (2016). Pierre Bourdieu'nun kuramı ve sosyolojik kullanımları. Çev: Ö. Elitez). İstanbul: İletişim.
- Özsöz, C. (2014). *Pierre Bourdieu: Simgesel şiddet, eğitim, iktidar*. Cogito, 76, 290-311..
- Palabıyık, A. (2011). Pierre Bourdieu sosyolojisinde "habitus", "sermaye" ve "alan" üzerine. *Liberal Düşünce Dergisi*, (62), 1-21.
- Robinson, J. P., Shaver, P. R., and Wrightsman, L. S. (1991). Criteria for scale selection and evaluation. *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes*, 1(3), 1-16. <https://tinyurl.com/2p85fyzs>
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye'de öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 1-19.

- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E., and King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338. <https://doi.org/10.3200/JOER.99.6.323-338>.
- Schweizer, K. (2010). Some guidelines concerning the modelling of traits and abilities in test construction. *European Journal of Psychological Assessment*, 26, 1-2. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000001>.
- Sithole, N. (2017). Promoting A positive learning environment: School setting investigation (master degree, university of South Africa). *UNISA Institutional Repository*.
- Swartz, D. (2011). Kültür ve iktidar. Elçin Gen, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Tezcan, M. (2005). *Sosyolojik kuramlarda eğitim*. Anı yayıncılık. Ankara.

 SUITDER SÖĞ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ DERGİSİ Sakarya University Journal of Humanities and Social Sciences	
Makale Bilgileri:	
Etik Kurul Kararı:	Çalışma, Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 15.12.2022 tarihli ve sayı 14 ve karar 2022-179 onay numaralı kararı ile Etik Onay almıştır.
Katılımcı Rızası:	Araştırmaya katılanlara çalışmanın amacı ifade edilerek rızaları alınmıştır.
Mali Destek:	Çalışma için TÜBİTAK 2209 projesi kapsamında destek alınmıştır.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Telif Hakları:	Çalışmada kullanılan ölçeklerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.
Article Information:	
Ethics Committee Approval:	This study has received Ethical Approval from the Uşak University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee, dated 15.12.2022, number 14, and decision number 2022-179.
Informed Consent:	Participants were informed about the purpose of the study and their consent was obtained.
Financial Support:	This study was supported by the TÜBİTAK 2209 project.
Conflict of Interest:	No conflict of interest.
Copyrights:	The necessary permissions have been obtained from the copyright holders for the scales used in this study.

**Lise Öğrencilerinin Sermaye Seviyelerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisinde Okul
Tutumunun Arabuluculuk Rolü**